

Verantwoording Sociaal Werk op school mei 2025-Welstad

Inleiding

Dit verslag biedt een tussentijds overzicht van de inzet van Sociaal Werk op School in de gemeente Stadskanaal sinds november 2024. De uitbreiding naar vier uur per week is vanaf dat moment gerealiseerd, mede in verband met de doorlooptijd van de sollicitatieprocedure en opzegtermijnen van nieuw aangestelde medewerkers. Deze planning is afgestemd met de beleidsmedewerker van de gemeente Stadskanaal.

De sociaal werkers ondersteunen het docententeam, ouders en jeugdigen met als doel een veilige, gezonde en kansrijke schooltijd te bevorderen. De aanpak is preventief van aard, met focus op vroegsignalering en het leggen van verbindingen met de leefwereld buiten de school. Dit draagt bij aan het verkleinen van de behoefte aan geïndiceerde jeugdhulp.

De inzet van Sociaal Werk op School draagt bij aan normalisering, professionalisering en het versterken van de pedagogische basis, waarbij school, thuis en buurt samenwerken. Het uitgangspunt is dat ieder kind gelijke kansen verdient, ongeacht de omstandigheden waarin het opgroeit.

Op de Anne de Vries school is de inzet later van start gegaan dan gepland. Dit kwam doordat de aanvankelijk betrokken collega minder is gaan werken. Een andere collega heeft de school per april overgenomen, waarna sociaal werk op school alsnog is opgestart. Hierdoor is er tijdelijk vertraging geweest in de uitvoering, maar inmiddels is de ondersteuning op deze school in lijn met de overige scholen.

Inzet per school

Per school is een inzet van vier uur per week geraamd. Binnen deze uren vallen onder andere de aanwezigheid op school tijdens inloopsprekuren, het wekelijkse overleg met sociaal werkers op school, het geven van weerbaarheidstrainingen en aanvullende afspraken of overleggen buiten de vaste spreekuren. Ook het uitbreiden van de deskundigheid door het volgen van scholingen en trainingen valt onder de inzet. Deze inzet van vier uur per week wordt per school ook daadwerkelijk gerealiseerd.

Toch merken we in de praktijk dat deze vier uur per week per school onvoldoende ruimte biedt om goed in te spelen op de vragen en behoeften van scholen. De gewenste flexibiliteit richting scholen staat hierdoor onder druk, vooral voor sociaal werkers die aan drie of meer scholen verbonden zijn. Een inzet van zes tot acht uur per week per school zou beter aansluiten bij de actuele ondersteuningsvraag. Dit biedt niet alleen ruimte om adequater te reageren op signalen, maar maakt het ook mogelijk om minder ad-hoc te werken en juist meer preventief te handelen. Hierdoor kunnen problemen eerder worden gesignaleerd en aangepakt, wat uiteindelijk leidt tot duurzame ondersteuning van leerlingen, ouders en schoolteams.

Sociaal werkers spelen een belangrijke verbindende rol tussen school, ouders, kinderen en het bredere sociale netwerk. Om deze makelaarsrol goed te kunnen vervullen, is het essentieel dat zij zichtbaar aanwezig zijn op school, aansluiten bij het dagelijkse reilen en zeilen van de scholen én goed verbonden blijven met Welstad en het netwerk eromheen. De huidige periode zien we dan ook als een opstartfase waarin nog niet alle scholen volledig gebruik hebben kunnen maken van bijvoorbeeld de weerbaarheidstrainingen.

Onze werkzaamheden bestaan uit:

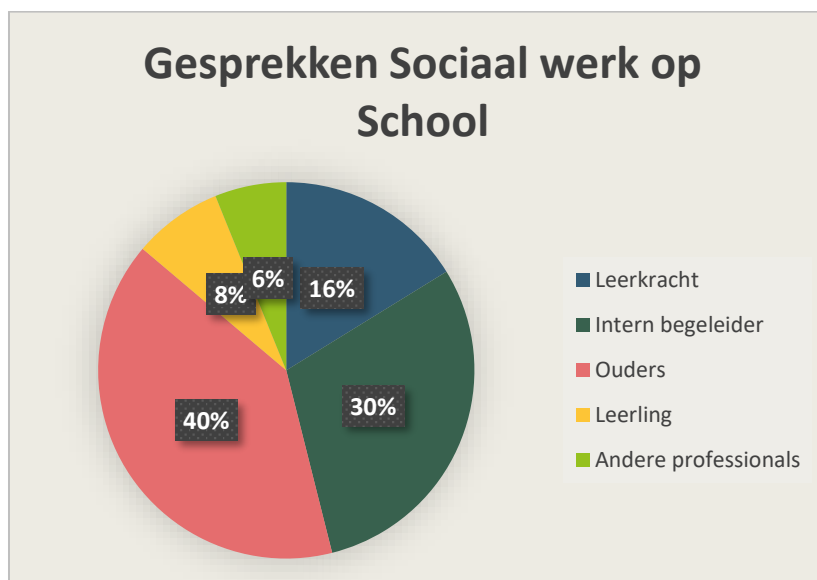
- Inloopsprekuren
- Weerbaarheidstrainingen

- Gesprekken met ouders, kinderen en leerkrachten
- Multidisciplinaire overleg
- Casuïstiekbesprekingen
- Huisbezoeken
- Trainingen bieden zoals faalangstreductie
- Aanwezig zijn bij ouderavonden, koffieochtenden enz.

Om onze deskundigheid te versterken en goed aan te sluiten bij de hulpvragen op school, hebben sociaal werkers trainingen gevolgd op uiteenlopende thema's:

- Weerbaarheidstrainingen (in samenwerking met buurtwerksport)
- Complexe echtscheidingen, rouw en verlies
- Werken met de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
- Gezamenlijk inschatten zorgbehoeften (GIZ)
- Media wijsheid

In de onderstaande paragrafen wordt de inzet van Sociaal Werk op School toegelicht aan de hand van de contacten met interne disciplines, ouders en leerlingen. De bijgevoegde grafiek laat in één oogopslag zien hoe onze inzet zich verdeelt over deze pijlers en maakt de onderlinge verhoudingen zichtbaar.

Contact met interne disciplines

Zoals hierboven beschreven is het werk van de sociaal werkers zeer gevarieerd. Sociaal werkers hebben tijdens hun aanwezigheid op de scholen veelvuldig contact met intern begeleiders, leerkrachten, ouders en leerlingen. Dit is lastig in tijd uit te drukken, maar wordt wel gemonitord op basis van gesprekspartners en thema's.

Tussen 1 november 2024 en 7 mei 2025 zijn in totaal bijna 600 gesprekken gevoerd. Waar er in de oude situatie na 1,5 uur vaak nog geen contact was met leerkrachten, zien we nu een duidelijke toename in het aantal gesprekken met onderwijsprofessionals. Van deze gesprekken vond 30% plaats met intern begeleiders, 16% met leerkrachten en 6% met andere professionals zoals directeuren, leerplichtambtenaren, GGD-verpleegkundigen en onderwijsassistenten. Deze cijfers laten zien dat sociaal werkers stevig zijn ingebed in het schoolteam en actief bijdragen aan het versterken van de pedagogische basis.

De contacten met intern begeleiders gingen met name over:

- Sociale weerbaarheid en contacten
- Uitleg en bespreking van de zorgroute (waaronder de meldcode kindermishandeling)
- Zorgen over veiligheid

Bij gesprekken met leerkrachten kwamen vooral de volgende thema's naar voren:

- Gedrag en emotieregulatie
- Armoede
- Sociale weerbaarheid en contacten

Daarnaast hebben sociaal werkers deelgenomen aan circa 40 multidisciplinaire overleggen, leerplicht overleggen of Commissies van Begeleiding (in het speciaal onderwijs). Deze structurele betrokkenheid draagt bij aan een integrale aanpak rondom het kind en zorgt voor een vlotte verbinding met de juiste ondersteuning.

Ook waren wij circa 30 keer aanwezig bij open dagen, ouderavonden en andere schoolactiviteiten. Door deze aanwezigheid zijn wij zichtbaarder geworden en laagdrempelig te benaderen door ouders.

Contact met ouders en/of verzorgers

Sinds de uitbreiding van het aantal uren is het contact met ouders en verzorgers een steeds belangrijker onderdeel geworden van het sociaal werk op school. In de genoemde periode betrof maar liefst 40% van alle contacten een gesprek met ouders. In 7% van de gevallen kwam dit contact tot stand via verwijzing door een leerkracht of intern begeleider.

De gesprekken met ouders zijn waardevol, omdat zij bijdragen aan vroegtijdige signalering, normalisering en het versterken van de thuissituatie. Ouders geven aan het als helpend te ervaren wanneer zij gehoord worden; soms is dat al voldoende om weer verder te kunnen. Mocht er toch meer nodig zijn, dan is de drempel om ondersteuning vanuit het sociaal werk te accepteren vaak al weggenomen.

De belangrijkste thema's in de gesprekken met de ouders waren:

- Opvoedvragen;
- Sociale weerbaarheid en contacten;
- Gedrag en emotieregulatie.

Daarmee helpen we niet alleen binnen de school, maar bouwen we ook aan een betere verbinding met thuis. Zo kunnen kinderen zich op meerdere fronten ontwikkelen en krijgen ouders de steun die ze soms even nodig hebben.

Ouders over Sociaal Werk op School

"Erg fijn dat het zo laagdrempelig is en het gewoon op school is. Het wordt niet groter gemaakt dan het is met therapieën ofzo. We hebben er een goed gevoel bij."

"Ik vond de drempel heel hoog om hier te komen, maar het gesprek vond ik heel fijn en laagdrempelig. Ik ben blij dat je mijn dochter wilt helpen!"

"Ik hoor om mij heen dat het sociaal werk op scholen een succes is, ook van ouders van andere scholen. We hopen echt dat je nog even blijft."

Contact met leerlingen

Sinds de uitbreiding van het aantal uren is ook het directe contact met leerlingen toegenomen. Leerlingen weten de sociaal werkers steeds beter te vinden en benaderen hen zelf met vragen of zorgen. Acht procent van de hulpvragen komt rechtstreeks vanuit de leerlingen. Daarnaast zijn er in

totaal 61 kindgesprekken gevoerd. Met sommige kinderen is vaker contact geweest, bijvoorbeeld bij een lopende hulpvraag of begeleidingstraject.

Naast de individuele contacten met kinderen hebben we 34 keer een observatie in de klas gedaan, op verzoek van leerkrachten, intern begeleiders of ouders. Deze observaties geven waardevolle inzichten in het gedrag en de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen in de groepsdynamiek.

De belangrijkste thema's in de gesprekken met de leerlingen waren:

- Sociale weerbaarheid en contacten;
- Omgaan met de gevolgen van een (complexe) echtscheiding;
- Gedrag en emotieregulatie.

Door de laagdrempelige aanwezigheid van sociaal werkers op school wordt het voor leerlingen makkelijker om hun verhaal te doen of hulp te vragen. Juist deze vroege signalering draagt bij aan het voorkomen van grotere problemen. Sociaal werkers voeren niet alleen gesprekken met kinderen; er is altijd een koppeling met ouders of opvoeders. Kinderen worden alleen gesproken als er een duidelijk doel is en wanneer er ook contact is geweest met hun ouders. Waar mogelijk worden ouders actief betrokken, omdat zij in de thuissituatie met hun kind verdergaan. Zo ontstaat er niet alleen inzicht in de situatie op school, maar ook thuis, wat bijdraagt aan een gerichte en duurzame ondersteuning.

Weerbaarheidstrainingen

Een belangrijk onderdeel van de ondersteuning aan leerlingen zijn de weerbaarheidstrainingen. Deze geven wij samen met de buurtwerkers sport. De trainingen worden klassikaal aangeboden. Door onze kennis van de scholen kunnen we goed inspelen op wat er leeft in de groep. Sinds november hebben we op acht scholen weerbaarheidstrainingen gegeven, in elf verschillende klassen. In totaal hebben we daarmee ongeveer 250 leerlingen bereikt. Ook voor de komende periode staan er nog meerdere trainingen gepland. De trainingen helpen kinderen steviger in hun schoenen te staan, grenzen aan te geven en positief contact te maken met leeftijdsgenoten. Dit versterkt niet alleen het individuele kind, maar ook de groepsdynamiek in de klas.

Reacties van leerlingen bij de weerbaarheidstrainingen op school

"Dank je wel voor deze lessen, ik vond boksen heel leuk."

"Ik heb thuis geoefend met stop zeggen, mijn ouders zeggen dat ik dat goed deed."

"Ik heb dus wel spierballen."

"Ik had al veel geleerd bij die training in de vakantie."

Daarnaast hebben we kinderen verwezen naar een meerdaagse weerbaarheidstraining in de schoolvakanties, georganiseerd door Buurtwerk Sport en Sociaal Werk op School. Deze trainingen zijn afgestemd op individuele hulpvragen zoals onzekerheid, snel boos worden en situaties rondom pesten of plagen. In twee dagen behandelen we onderwerpen waar normaal gesproken acht weken voor nodig zijn.

Daarnaast zijn kinderen verwezen naar een meerdaagse weerbaarheidstraining in de schoolvakanties, georganiseerd door Buurtwerk Sport en Sociaal Werk op School. Deze trainingen zijn afgestemd op individuele hulpvragen zoals onzekerheid, snel boos worden en situaties rondom pesten of plagen. In twee dagen worden onderwerpen behandeld waar normaal gesproken acht weken voor nodig zijn. Uit ervaring blijkt dat het waardevol is om ook de sociaal werker op school of gezinscoaches te laten aansluiten bij de training. Zo wordt elkaars expertise benut en sluit de begeleiding beter aan op de leefwereld van het kind, zowel tijdens als na de training. Deze aanpak heeft meerdere voordelen:

- Kinderen kennen elkaar vaak nog niet, waardoor ze vrijer durven oefenen met nieuw gedrag.
- De intrinsieke motivatie is hoger, omdat de focus ligt op het individu in plaats van op de groepsdynamiek.

- Kinderen worden zich bewuster van hun eigen gedrag, wat ook zichtbaar blijft wanneer ze terugkeren naar school.

Bereikte gezinnen en jeugdigen

Hoewel exacte aantallen moeilijk te geven zijn vanwege mogelijke overlap in registraties, geeft de monitoring een goede indruk van de schaal waarop gewerkt wordt. In totaal zijn gesprekken gevoerd met 235 ouders en 106 leerlingen. Daarnaast is met 18 gezinnen een begeleidingstraject gestart vanuit sociaal werk op school. Deze trajecten zijn gericht op het versterken van de eigen kracht, het voorkomen van escalatie en het verbeteren van de samenwerking tussen school en thuis.

Verwijzingen

Zoals eerder beschreven zijn er in totaal bijna 600 gesprekken gevoerd met intern begeleiders, leerkrachten, ouders en leerlingen. In 96% van deze gevallen was de inzet van sociaal werk op school voldoende, zonder dat verdere doorverwijzing nodig was. In 42% van de gesprekken kon worden volstaan met een kort advies. Dit laat de kracht zien van vroegtijdige, laagdrempelige ondersteuning.

Indien nodig hebben sociaal werkers doorverwezen, in totaal 23 keer. Dit betrof 14 interne verwijzingen naar andere onderdelen van Welstad:

- Gezinscoaching (6x)
- Buurtwerk sport (6x) (voor weerbaarheidstrainingen in de schoolvakanties)
- Buurtmaatschappelijk werk (1x)
- Buurtwerk (1x)

Daarnaast hebben we in totaal 9 keer extern verwezen:

- CJGV (2x)
- WMO (1x)
- Veilig thuis (2x)
- Huisarts (2x)
- Leerplicht (1x)
- Sociaal team (1x)

Deze cijfers laten zien dat Sociaal Werk op School in de meeste gevallen direct passende ondersteuning kan bieden, en waar nodig zorgt voor een soepele overdracht naar andere vormen van hulp. Tegelijkertijd bevinden we ons nog in de opbouwfase, waardoor verwacht wordt dat er in de nabije toekomst meer gezinnen zullen worden aangemeld voor gezinscoaching vanuit het Sociaal Werk op School.

Focus Inzet sociaal werk

De sociaal werkers zijn voornamelijk actief op sociaal en emotioneel vlak. Daarnaast wordt soms aandacht besteed aan executieve functies en in mindere mate aan cognitieve ontwikkeling. Dit geldt voor beide periodes. In lijn met de thema's uit de mail van Mirjam Schenkel hebben we onderscheid gemaakt tussen *inhoudelijke thema's* en het *type ondersteuning* dat is geboden. Onderstaande tabellen geven hiervan een overzicht. Omdat opvoedvragen in de praktijk vaak terugkeren, is dit thema als extra categorie toegevoegd.

Inhoudelijke thema's	Cijfer	Ondersteuning in aantallen
Gedrag en emotieregulatie	1	115
Sociale vaardigheden	1	83
Opvoedvragen	2	57
Echtscheiding	2	52
Armoede	3	27
Verzuim	4	20

Ondersteuning	Cijfer	Ondersteuning in aantallen	Toelichting
Expertisedeling met intern begeleiders	1	175	Zelf vanuit SWOS
Ondersteuning van gezinnen	1	235	
Expertisedeling met docenten	2	95	
Zorg (buiten school) via verwijzingen	4	23	Verwijzing binnen Welstad of extern

Impact van de inzet Sociaal Werk op School

De algemene terugkoppeling vanuit de scholen is positief. Leerkrachten, intern begeleiders en directies geven aan dat de toegenomen aanwezigheid van sociaal werkers een duidelijke meerwaarde heeft. Door de structurele aanwezigheid is er sneller contact, wordt er eerder afgestemd en ontstaat er meer samenwerking met ouders. Ouders weten de sociaal werkers steeds beter te vinden, zowel op eigen initiatief als via school. Deze laagdrempelige toegang maakt het mogelijk om problemen eerder te signaleren en passende ondersteuning te bieden.

Praktijkvoorbeelden

Snelle actie op signalen uit de wijk

Een buurtwerker heeft in haar wijk met inwoners gesproken waarvan hun dochter wordt gepest. Haar vader heeft van alles geprobeerd, maar het pesten blijft bestaan. De vader is in staat om het probleem nu zelf te gaan oplossen, met mogelijk grote gevolgen. De buurtwerker legt het signaal terug bij de sociaal werker op school, die direct contact opneemt met school om samen te bepalen wat nodig is. Diezelfde week wordt actie ondernomen, waardoor het pesten bespreekbaar wordt gemaakt en aangepakt. Door deze korte lijnen is er geen tijd verloren gegaan en het pesten gestopt.

Zichtbaarheid en vertrouwen

Op De Rank in Onstwedde geeft de intern begeleider aan dat de sociaal werker een verrijking is van het schoolteam. Ze is zichtbaar, laagdrempelig en denkt actief mee met ouders en leerkrachten. Dat maakt haar inzet niet alleen waardevol, maar ook vanzelfsprekend in het dagelijks reilen en zeilen van de school.

Ruimte voor het verhaal achter gedrag

Binnen het Mozaïek komen er ouders naar de sociaal werker met de vraag of de sociaal werker gesprekken met hun zoon uit groep 4 kan hebben omdat hij zo boos reageert de laatste tijd. In het gesprek met ouders wordt besproken wat ouders willen bereiken. De ouders komen in het gesprek tot de conclusie dat zij zelf thuis ook aan de slag moeten met bepaalde dingen. In het gesprek was er ruimte om met ouders te kijken naar de thuissituatie en wat zij hier zelf in willen veranderen om ook beter om te kunnen gaan met de boosheid van hun zoon. Ze gaan bewuster om met rustmomenten en geven hun zoon meer ruimte. Na een aantal weken geven ouders aan dat hun zoon rustiger is geworden. Niet door een standaard oplossing, maar doordat het gesprek de juiste inzichten opleverde.

Van overleg naar daadwerkelijk handelen

Op De Baldakijn merken leerkrachten dat er nu ruimte is om casuïstiek niet alleen te bespreken, maar ook echt op te pakken. Voorheen was er vooral tijd voor overleg; nu is er ruimte voor actie. Dit leidt tot concretere stappen en betere opvolging.

Vroegsignalering werkt

Op De Oleander werden zorgen gedeeld over een meisje uit groep 8 dat zich steeds meer richtte op oudere jongeren en zich daardoor anders begon te gedragen. De sociaal werker kon snel worden betrokken. Zij ging in gesprek, hield contact met school en leerling, en werkte aan herstel van aansluiting in de klas. Het gedrag van het meisje veranderde merkbaar. Volgens de directeur is het precies dit soort situaties waarin vroegtijdige inzet het verschil maakt: signalen worden niet pas opgepakt als het uit de hand loopt, maar op het moment dat er nog echt iets aan te doen is.

Een ochtend Sociaal Werk op School

Om 8 uur loop ik het schoolplein op. Ik zoek de leerkrachten op om goedemorgen te zeggen. Ze zijn net bezig met het doornemen van de dag. Daarna loop ik naar het schoolplein waar ik de kinderen één voor één het schoolplein zie opkomen.

Een moeder stapt op me af en vraagt of de weerbaarheidstraining vandaag van start gaat. Ik bevestig dat dit inderdaad het geval is en vertel dat ik de training samen met mijn collega zal geven. Ze geeft aan blij te zijn dat deze training wordt aangeboden. Haar dochter komt namelijk wel eens thuis met verhalen over pestgedrag. Ik laat haar weten dat het goed is dat ze dit deelt, en dat we in de training ook zeker aandacht zullen besteden aan dit onderwerp.

Als de bel gaat, verdwijnen de kinderen naar hun klaslokalen. Ik haal een kop koffie en zoek de intern begeleider op. We bespreken samen twee casussen. De eerste betreft ouders die graag willen dat ik als sociaal werker contact met hen opneem. Ik geef aan dat ik hen vanmiddag nog zal bellen. De tweede casus gaat over een gezin waarvan de kinderen vaak te laat op school komen, geen gymkleden bij zich hebben en daardoor in hun gewone kleren moeten gymmen. We denken samen na over hoe de leerkracht het gesprek met ouders hierover kan aangaan. We spreken af dat school het oppakt maar als er meer nodig blijkt te zijn ze dit altijd weer met mij kunnen bespreken.

Ik vraag de intern begeleider ook nog hoe er op school wordt omgegaan met het thema pesten, naar aanleiding van het gesprek met de moeder eerder die ochtend. We praten kort over het beleid en de aanpak binnen de school.

Intussen arriveert mijn collega en samen lopen we naar groep 6, waar we de weerbaarheidstraining gaan geven.

Conclusie en toekomstperspectief

De uitbreiding van uren voor Sociaal Werk op School heeft zichtbaar effect gehad. Door de structurele aanwezigheid zijn sociaal werkers laagdrempelig benaderbaar voor leerlingen, ouders en onderwijspersoneel. De samenwerking met intern begeleiders en leerkrachten is versterkt, ouders weten ons beter te vinden, en we kunnen eerder signaleren en sneller handelen. Niet alleen in acute situaties, maar juist ook bij vragen waar geen directe hulpvraag achter zit, is sociaal werk op school van meerwaarde gebleken.

We hebben gezien dat thema's als gedrag, emotieregulatie en sociale weerbaarheid veel voorkomen, zowel in individuele contacten als in klasgerichte trainingen. Ook armoede, opvoedvragen en complexe thuissituaties komen regelmatig terug. Door onze inzet worden gezinnen eerder bereikt en kunnen we waar nodig snel schakelen met passende ondersteuning binnen of buiten school.

In de toekomst willen we deze werkwijze verder uitbouwen. Daarbij zetten we in op nog sterkere verbinding met partners in en rondom de school, zodat er een stevig vangnet blijft voor jeugdigen en gezinnen. Daarbij blijven we investeren in zichtbaarheid, samenwerking en preventie. Het doel blijft hetzelfde: zorgen dat kinderen zich veilig en gezien voelen, thuis én op school, en dat ouders en professionals weten waar ze terecht kunnen voor ondersteuning.